

Pes ki laja, ne grize

V svetu arhitekture velikokrat zasledimo pojme, kot so revolucionarnost, škandaloznost in inovativnost. In arhitekturna zgodovina je sestavljena iz velikih imen, katerih slava je plod ravno teh. V svojem času so velikopompozno izrazili svoja mnenja o pravem načinu gradnje in oblikovanja ter se zaradi priljubljenosti ali šokiranosti množice zapisali v zgodovino. Vprašanje pa je, če so bili vsi te manifesti res protagonisti klici k spremembam in boljšem življenju ali je šlo pri vsem skupaj bolj za obupane klice po slavi in zvezdnštvu.

Kot dva znana in vsekakor pompozna primera lahko vzamemo Atensko listino¹ arhitekturne skupine CIAM in enega od esejev arhitekta Rema Koolhaasa z imenom Bigness.² Na prvi pogled zelo prepričljivo napisani besedili, kateri dasta bralcu občutek, da je njun pogled v resnici zelo racionalno premišljen in rešuje vse probleme takrat živeče družbe. Če pa pogledaš malo bližje, kaj kmalu opaziš zanimive drobtinice v besedilu, ki lahko nakazujejo tudi skrite agende zapisane besede in katere dobro poznamo tudi danes.

Atenska listina se ukvarja predvsem z mestom, uprašanjem njegove organiziranosti in potrebo po prilagoditvi oblikovanja na tako imenovano merilo človeka. Kritizira dosedanje stanje in zavzema stališče, da so mesta zaradi mehanizacije postala zadušljiva in nemogoča za življenje. »Ljudje v mestih niso srečni; vse jih duši, vse jih tlači«³. Čeprav opazka, ki je bila verjetno na mestu, po drugi strani lahko deluje kot srestvo, ki bralca prepriča, da v svojem okolju ni srečen in da nujno potrebuje nekaj novega. In za to tudi novega, dobro plačanega arhitekta.

Podobno je z besednimi zvezami kot so »merilo človeka« in pa »zdrava, prostorna in zračna stanovanja«⁴. Besede, ki bralca pritegnejo in se zdijo skoraj idealne. Ampak, kaj pa v resnici merilo človeka je? Merilo moškega? Ženske? Invalidnega? Koliko prostora na osebo, se kvalificira kot prostorno? In še bi lahko naštevali. Čeprav so bile besede najverjetneje napisane z dobrim namenom, se mi zdijo zelo podobne izrazom, kot so: fleksibilna zasnova, poetična struktura, estetski prostori... ipd., ki dandanes krasijo skoraj vsak oddan nadtečajni projekt.

Na drugi strani besedilo »Bigness or the problem of Large« postavlja idejo velikih stavb, ki so same sebi celota in po njegovo idealna rešitev za svet arhitekture. Prav zaradi svoje ogromne mase in velikine je le ta upravičena, do popolne ignorance konteksta, do neiskrenosti v odnosu konstrukcije s fasado in ločuje njen vpliv od kvalitete določene stavbe. »Through size alone, such buildings enter an amoral domain, beyond good or bad.«⁵ Kar bi lahko z veliko kriticisma brali kot dovoljenje arhitektom (ali samem sebi), da se lahko pri oblikovanju stavbe ne ozira na čisto nič, razen svoj lastni okus, če je stavba le dovolj velika.

Prav tako veliki in znani arhitekt z več kot desetimi izdanimi knjigami in vsaj tremi biografskimi filmi v esej doda: »Bigness is impersonal: the architect is no longer condemned to stardom.«⁶ Ironija brez primere.

Vem, da je jemati besede iz besedila lahko zelo problematično sploševanje in jemanje stvari izven konteksta, zato o besedilih samih ne želim postaviti utemeljenega zaključka, če so le ta pristna, ali le premeteni reklamni panoji, za nova naročila. Se mi pa vseeno zdi, da se teža in pristnost besed še bolj kot takrat v današnji arhitekturni praksi vse bolj in bolj nagibata k marketinškim trikom in tehnikam. Kjer opisi projekta, knjige in ključne besede niso več arhitektovo iskreno razmišljanje temveč nabor najbolj privlačno aktualnih izrazov, za potencialne kupce. In kjer je želja po drugačnosti in radikalnosti premagala osnovne vrline funkcionalnosti.

¹ Le Corbusier, Atenska listina (Ljubljana: založba / *cf., 2022)
² Rem Koolhaas, "Bigness," Tank Magazine, August 2019
³ Le Corbusier, Atenska listina, 212.
⁴ Prav tam, 217.
⁵ Koolhaas, "Bigness."
⁶ Prav tam.

Viri:
Le Corbusier. Atenska Listina. Ljubljana: založba / *cf., 2022
Koolhaas, Rem. "Bigness." Tank Magazine, August 2019.
Dostopno: January 14, 2025. <https://magazine.tank.tv/tank/2019/08/rem-koolhaas-bigness>.

nezadovoljni?
vaše novo stanovanje je lahko

**ZDRAVO, PROSTORNO
IN ZRAČNO!!!**

veliko, večje, **NAJVEČJE!**

merilo
ČLOVEKA

